

naslovljenima *Going beyond Natural Local Ecosystems, I: Carp Aquaculture As Ecological Revolution* (268-315) te *Going beyond Natural Local Ecosystems, II: Over the Horizon toward Abundance and »Tragedy«* (316-402) u kojima se autor osvrnuo na sudbine šarana, bakalara i haringi. Ekonomski razvoj, ljudska manipulacija ili uništavanje okoliša su fraze za koje autor ustvrđuje kako imenuju isti proces kojeg je čovjek poduzimao minulih stoljeća te i dalje poduzima. Akvakultura tu zauzima poseban fokus u prvom poglavlju, a odnos obalnog i pučinskog ribolova u drugom poglavlju. Povezuje ih činjenica da je čovjek u nedostatku ribe na lokalnom prostoru odlučio nešto poduzeti: izgraditi umjetne ribnjake za povećanje kapaciteta ili zaputiti se sve dalje i dalje od obale u potrazi za novim, netaknutim plovama riba. Posljednje poglavlje *Last Casts: Two Perspectives on Past Environmental Relations* (402-414) istovremeno služi kao zaključak te kao poveznica prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

U konačnici se mora reći da je autor stvarno pokazao čitatelju sve mogućnosti koje multidisciplinarni pristup pisanja povijesti može pružiti. Upečatljivo je koliki broj ribljih koščica su arheolozi morali iskopati i analizirati kako bi se dobilo podatke koje autor pretvara u sliku svakodnevice za kuhinjskim stolom. Uz sve podatke analiza DNA i trgovanja ribom diljem Europe koji svakako približavaju srednji vijek čitatelju, smatram vrijednim isticanja i sitnice koja ne utječe na samu knjigu, ali pridonosi doživljaju čitanja povijesti odnosa riba i ljudi. Riječ je o grafičkoj igri uporabe tzv. izlomljenih zagrada u obliku riba (<> i ><>) u svrhu vizualnog odvajanja zaključaka od ostatka teksta u poglavljima. Važnost i aktualnost knjige ipak ne leži u zgradama, već u činjenici da autor ne samo da prikazuje kako se ljudska zajednica kroz povijest mijenjala i prilagođavala aktualnim potrebama na temelju stečenog iskustva, već i u usporedbama koje nerijetko čini sa suvremenim problemima pretjeranog izlova i uništavanja staništa kojima se mi kao društvo susrećemo. Pri tome, srednjovjekovni pokušaji izgradnje održivog sustava zadovoljenja prehrambenih i kulturoloških potreba stanovništva ne razlikuju se previše od suvremenih modela gradnje ribogojilišta i potrage za novim, netaknutim dijelovima morskog plavetnila.

Adrian FILČIĆ

KRONIKA FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U VUKOVARU. KNJIGA I (1722. – 1780.). KNJIGA II (1781. – 1826.), DRŽAVNI ARHIVU U VUKOVARU, FRANJEVAČKI SAMOSTAN VUKOVAR, HRVATSKA FRANJEVAČKA PROVINCIJA SV. ĆIRILA I METODA, VUKOVAR 2020. – 2022.

Prvu knjigu kronika franjevačkog samostana u Vukovaru, koja obuhvaća period od 1722. do 1780. priredili su i filološki obradili Ladislav Dobrica i Ivana Posedi, a za drugu knjigu koja prati događaje od 1781. do 1826. godine transkripciju, kritičko izdanje i prijevod napravio je Petar Ušković Croata, dok je za obje knjige stručnu redakciju prijevoda napravio Šime Demo.

Objavljivanje ovih dviju knjiga je za historiografiju vrlo vrijedan izdavački pothvat tim više što se nadovezuje na objavljene kronike franjevačkih samostana u Šarengradu, Brodu na Savi i Našicama. U prvoj knjizi je uvodnu studiju napisao Ladislav Dobrica, a u drugoj Daniel Patafta. Uspoređivanjem podataka iz četiri franjevačka samostana može se dobiti pouzdani pregled života franjevaca, ali i brojnih svjetovnih događaja u Slavoniji i Srijemu u većem dijelu 18. i početkom 19. stoljeća. »U kronici se tako osim samostanske svakodnevice, pastoralnog i odgojno-obrazovnog djelovanja vukovarskih fratara, administrativno-teritorijalnih promjena povezanih s redovničkom i uopće crkvenom organizacijom na spomenutom području te nastojanja oko što učinkovitijeg opsluživanja franjevačkog redovničkog pravila, nerijetko spominju i opisuju događaji koji su bili posljedica dinamike i utjecaja nekih od dominantnih povijesnih procesa tog doba (ratovi vođeni između Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva za prevlast u Podunavlju, ustanovljenje i organizacija slavonsko-srijemske Vojne granice, obnova Županije srijemske, uvođenje i organizacija kasnofeudalnog sustava na području Srijema, uspostava Vukovarskog vlastelinstva i s njim povezan dolazak i postupan rast utjecaja njemačkog plemstva, napose grofova Eltz, na kulturni, gospodarski i vjerski razvoj Vukovara, ali i relativno česti ustanci i bune kmetova itd.)«

U sažetku je napisano kako je u crkveno-povijesnome smislu riječ »o povijesnome izvoru dragocjenom za istraživanje uloge i djelovanja franjevačkoga reda tijekom kasnoga novovjekovnog i ranoga modernog doba u Srijemu. Kroničari su tako nastojali zabilježiti važnije događaje iz života vukovarske franjevačke obitelji, matične franjevačke provincije, vukovarske župe i okolnih rimokatoličkih župa o kojima su pastoralno skrbrili, ali i samoga Vukovara (tada administrativno i teritorijalno razdvojenoga na dva naselja: Stari Vukovar i Novi Vukovar) te vukovarsko-srijemskoga kraja (npr. kanonske vizitacije, izbori provincijalnih ministara i samostanskih poglavara, nastojanja uprave reda i provincije oko redovničke discipline, odnosno što učinkovitijega opsluživanja pravila sv. Franje Asiškoga, pastoralno i odgojno-obrazovno djelovanje vukovarskih franjevaca, popisi odnosno tabule redovnika, braće laika i studenata, svečano obilježavanje blagdana i pojedinih svetkovina, posjeti uglednih gostiju, poslovi povezani s izgradnjom, popravcima i opremanjima vukovarske crkve, samostana, kapela i gospodarskih objekata, vođenje samostanske ekonomije i dobara, prihodi i rashodi samostana, promjene povezane s franjevačkom i uopće crkvenom organizacijom na spomenutom području, odnosi s Vukovarskim vlastelinstvom i sa Županijom Srijemskom, detaljna izvješća i opisi zbivanja u samostanu i izvan njega uslijed raznih zaraza i epidemija, motrenje i bilježenje vremenskih prilika i astronomskih fenomena itd.). Ne nedostaju, međutim, ni osvrti na pojedine događaje i sekvence iz europske (i svjetske) povijesti (npr. revolucionarna gibanja, pobune i ratni sukobi u Europi povezani s Francuskom revolucijom iz 1789. godine i Napoleonovim osvajanjima, od 1796. do 1815. godine, itd.)«

Za ovaj časopis su važne brojne ekonomski i ekohistorijski obavijesti koje donose dvije knjige objavljenih kronika. Među njima su i podatci o poplavama i sušama. U studenome 1732. je zabilježeno: »Premda je redovnicima zbog kiša, snjegova i hladnoće bilo veoma nezgodno kretati se, slaviti mise i obavljati Božju službu, ipak su tu nevolju, kao što su je mogli tolike godine podnositi, također mogli i ove godine. Iako su poplave izazvale mnogo štete u staroj crkvi i nevolje ljudima i redovnicima, ipak se više trebalo bojati ovoga: da se crkva ne bi, jer je bila pretjerano stara i trošna, u jednome trenutku srušila na puk i mnogima prouzročila veću štetu. Zato su dobri redovnici predviđajući to između dvaju zala izabrali manje, to jest donijeli su odluku da se izvrši preseljenje iz stare crkve u novu, premda nedovršenu, ali dovoljno čvrstu.« Za 1770. piše: »od 5. lipnja sve do 15. srpnja poštovani otac Paškal Dule, nedjeljni propovjednik za njemački jezik, zbog poplave je morao boraviti preko mosta kod uglednog gospodina Čeha. Od toga je dana čovjek već mogao kako-tako suhих nogu prijeći preko mosta, ali to nije trajalo dugo: naime, od 20. srpnja voda je opet počela rasti, pa se isti poštovani otac 30. srpnja drugi put preselio preko mosta.« Nakon toga su podatci o poplavama zabilježeni za 1795., 1803., 1805., 1810., 1813., 1816. i 1817. godinu. O sušama postoje podatci za 1788., 1802., 1805. i 1811. godinu. Korisni su i podaci o potresima, tučama i sl. koji se svi zajedno mogu usporediti sa drugim slavonskim i srijemskim podacima te dati prilog o vremenskim prilikama u 18. i početkom 19. stoljeća.

Hrvoje PETRIĆ

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Tema broja / Topic

**Povezanost Malog ledenog doba i
nedostatka hrane početkom 19. stoljeća**
*The connection of The Little Ice Age and food shortage
at the beginning of the 19th century*

Volumen XIX. / Broj 19
Zagreb – Samobor 2023.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnik / Co-publisher: Ekohistorijski laboratorij Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Hrvatska www.ffzg.unizg.hr; <http://ckhis.ffzg.unizg.hr/>

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute, Žiga Zwitter

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić – president/predsjednik (Zagreb), Daniel Barić (Sorbonne-Paris, Francuska), Marija Benić Penava (Dubrovnik), Slaven Bertoša (Pula), Zrinka Blažević (Zagreb), Tatjana Buklijaš (Auckland, New Zealand), Ljiljana Dobrovšak (Zagreb), Goran Đurđević (Beijing/Peking, NR Kina), Josip Faričić (Zadar), Borna Fürst Bjeliš (Zagreb), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb), Paul Hirt (Tempe, SAD), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silvije Jerčinović (Križevci), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb), Ivan Mirnik (Zagreb), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb), Hrvoje Petrić (Zagreb), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb), Marko Šarić (Zagreb), Mladen Tomorad (Zagreb), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Zagreb), Frank Zelko (Honolulu, SAD), Zlata Živaković Kerže (Osijek), Matija Zorn (Ljubljana), Ivana Žebec Šilj (Zagreb)

UDK oznake članaka / Article's UDC markups:

Ivica Zvonar

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić, Domagoj Tončinić

ISSN 1849-0190 (Online) ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2024.

Adresa uredništva / Mailing addresses:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz djelomičnu potporu Grada Koprivnice

Print partially supported by the City of Koprivnica

Na naslovnici / Cover:

Posljednja poplava u Kosinjskoj dolini 2018. godine / *The latest flood in Kosinj Valley in 2018.*

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT – AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA

Popis suradnika u časopisu »Ekonomika i ekohistorija«, broj 19 (2023.)

List of contributors in the magazine »Economic- and ecohistory«, number 19 (2023)

Lajos RÁCZ, Szeged University, Mađarska

Dorin-Ioan RUS, Universitätsarchiv Graz, Austrija

Ema PAŠIĆ, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Dina PAŠIĆ, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Hrvoje PETRIĆ, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivica ŠUTE, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Gašper OITZL, National Museum of Slovenia, Ljubljana, Slovenija

Ivan BRLIĆ, Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Regional centre Gospić

Ivan ŠULC, University of Zagreb, Faculty of Science, Department of Geography

Bruno ŠAGI, diplomski student, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Adrian FILČIĆ, diplomski student, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Igor KRNJETA, doktorski student, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Marijana DLAČIĆ, doktorska studentica, Sveučilište u Zadru

WANG Wenxin, Beijing Foreign Studies University, NR Kina

LIANG Conyng, Beijing Foreign Studies University, NR Kina

YIN Yuxuan, Beijing Foreign Studies University, NR Kina

Mihael OJSTERSEK, Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana, Slovenija